

Øltørst via underbevisstheten?

TEKST

Reidar Ommundsen

PUBLISERT 1. mars 2004

Forskning har vist at *ubevisste sanseinntrykk* kan utløse kroppslige reaksjoner. Viser man bilder av for eksempel slanger på en TV-skjerm i et så kort øyeblikk at man ikke blir bevisst hva bildet forestiller, kan måling likevel vise at pulsen stiger. Enkelte forskere har ment at slike reaksjoner på ubevisste sanseinntrykk bare gjelder visse instinktive reaksjoner. Tanken er at vi fødes med visse «bilder» i hjernen av farlige gjenstander – for eksempel slanger – fordi det var nyttig for våre forfedre å reagere raskt når de var ute i naturen. Nå viser en ny undersøkelse av to norske psykologer samt en amerikansk kollega at dette kan være en for snever oppfatning. Det kan se ut til at vi kan reagere ubevisst på alt som har en sterk følelsesmessig betydning for oss, uansett om det er medfødt eller ikke, og uansett om betydningen er negativ eller positiv.

Den norsk-amerikanske forskergruppen studerte en gruppe alkoholikere. For sistnevnte gruppe kan en anta at to pils på et bord er et interessant og positivt sanseinntrykk! Og det var nettopp et slikt bilde av to ølflasker man benyttet i eksperimentet med de ni mannlige alkoholikerne. I tillegg til bildet av ølflaskene, benyttet man andre bilder som ikke kunne knyttes til øl eller annen form for alkohol. Alle bildene ble enten vist «bevisst», dvs. lenge nok til at alle forsøksdeltakerne kunne oppfatte hva bildene forestilte, eller «ubevisst» dvs. kortvarig. Bildene med kort eksponeringstid ble deretter raskt etterfulgt av et mer langvarig bilde slik at ingen av forsøksdeltakerne rakk å oppfatte hva det forgående bilde forestilte. Ved hvert bilde målte man eventuelle endringer i puls.

Resultatene fra de ni alkoholikerne ble sammenlignet med en kontrollgruppe bestående av ni ikke-alkoholiserte menn. Ved de *bevisste* bildene var det ingen forskjell i puls – verken ved bilde av ølflaskene eller av de andre gjenstandene, og dette funnet gjaldt både alkoholikerne og kontrollgruppen. Ved lynrask eksponering fant man en vesentlig større endring i pulsen hos alkoholikerne ved bilde av to ølflasker. Dette fant man ikke hos personene i kontrollgruppen.

Eksperimentet har stor teoretisk betydning ved å vise at ubevisste og ikke-medfødte bilder også kan utløse reaksjoner tilsvarende de som tidligere forskning har vist er knyttet til positive følelsesmessige reaksjoner. I tillegg mener de tre forskerne at eksperimentet øker vår innsikt i hvorfor alkoholikere får tilbakefall gang på gang. Positive reaksjoner på flyktige og nesten ubevisste sanseinntrykk knyttet til alkohol kan «snike seg inn bakveien» og skape et sug etter alkohol – selv om man har tatt en bevisst beslutning om ikke å drikke mer.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 41, nummer 3, 2004, side

TEKST

Reidar Ommundsen